

*Proiect*

Anexa nr.1

la Hotărîrea Guvernului nr. \_\_\_\_\_ din \_\_\_\_\_

**Foaia Națională de Parcurs pentru Integrarea  
Republicii Moldova  
în Spațiul European de Cercetare  
2019-2021**

Chișinău - 2018

# Foaia Națională de Parcurs pentru Integrarea Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare

## 2019-2021 INTRODUCERE

Republica Moldova este prima țară din cadrul Parteneriatului Estic și Asia Centrală care și-a demonstrat intenția de a se integra în Spațiul European de Cercetare (SEC) prin asociere la Programele Cadru ale Uniunii Europene. În perioada implementării prevederilor Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova aprobat prin Legea nr. 259 din 15 iulie 2004, cu modificările și completările ulterioare aprobate prin Legea nr. 190 din 21.09.2017 (Monitorul Oficial al RM nr. 58-66/131 din 23.02.2018) și Acordurilor de Parteneriat între Academia de Științe a Moldovei și Guvernul Republicii Moldova, în țara noastră s-a schimbat în mod radical sistemul de organizare și administrare a științei, de finanțare a activităților de cercetare și inovare, au fost redirecționate cardinal scopurile tactice și strategice în domeniile cercetării și inovării, vectorul principal fiind orientat spre sporirea și concentrarea resurselor bugetare la realizarea celor mai importante direcții de cercetare și inovare, asigurarea competitivității și nivelului calitativ înalt al produsului științific național în cadrul cooperării internaționale. În acest context, documentele strategice existente în domeniile cercetării și inovării au statuat dezvoltarea și aprofundarea colaborării în cadrul programelor științifice regionale și internaționale, inclusiv participarea la programele comunitare europene care este una dintre cele mai importante sarcini strategice în politica de cercetare și inovare a țării.

Au urmat mai multe acțiuni menite să implementeze la nivel național prioritățile Spațiului European de Cercetare, pregătind astfel obținerea și valorificarea statutului de țară asociată la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013) și, ulterior la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020. Aprobat în anul 2008, Planul de Acțiuni *”Inițiativa Moldovei pentru Excelența în cunoaștere”* a avut drept scop pregătirea țării noastre pentru asocierea la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013). Valorificarea statutului de țară asociată la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013) a avut loc prin implementarea acțiunilor prevăzute de Planul de Acțiuni: *”Moldova spre Orizont 2020”* (2011-2013). După asocierea Republicii Moldova la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020 a fost elaborat Planul de Acțiuni-3 *”Moldova în Orizont 2020”* (2014-2020).

Un pas important pentru dezvoltarea sectorului de cercetare și inovare a fost întreprins în anul 2014 prin aprobarea *”Strategiei de Cercetare-Dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020”*, prin care sunt prevăzute etapele de reformare și modul de administrare a sistemului de cercetare și inovare.

În 2015-2016, a avut loc Exercițiul de evaluare a sistemului național de cercetare și inovare din Republica Moldova (finanțat de către Comisia Europeană prin Instrumentul Horizon 2020 Policy Support Facility), efectuat de către un grup de 7 experți europeni, care au analizat sistemul național de cercetare și inovare, formulând 24 recomandări privind îmbunătățirea acestuia. A fost pentru prima dată când o țară asociată la UE utilizează în mod voluntar Facilitatea de Susținere de Politici Horizon 2020, un instrument care oferă guvernelor susținere practică în identificarea, implementarea și evaluarea reformelor necesare pentru consolidarea calității sistemelor de cercetare și inovare din țările respective.

Toate documentele sus-menționate reprezintă o bază legală de organizare și administrare a sistemului de cercetare și inovare în Republica Moldova și elucidează o parte din etapele parcursului pentru integrare în Spațiul European de Cercetare.

Luând în considerare Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „A Reinforced ERA Partnership for Excellence and Growth” SEC (COM(2012) 392, February Competitiveness Council Conclusion on the 2014 Progress Report (2014), ERAC Opinion on the ERA Roadmap 2015-2020 (20.04.2015), statele membre ale Uniunii Europene au elaborat Foaia de parcurs privind Spațiul European de Cercetare (ERA Roadmap) la nivel European și indicatorii pentru monitorizarea și evaluarea impactului pozitiv al Foi de parcurs pe durata anului 2015.

Concomitent, statele membre ale UE și cele asociate la programul cadru al UE pentru cercetare-inovare au fost invitate să elaboreze Strategii Naționale/Foi naționale de parcurs privind realizarea priorităților SEC până la mijlocul anului 2016.

Pornind de la scopul principal – integrarea în SEC, Republica Moldova a revizuit toate documentele sus-menționate, elaborate la nivel național și european, pentru a elabora Foaia națională de parcurs pentru integrarea în Spațiul European de Cercetare, care va prezenta o Foaie de parcurs de interes național și în acest context va contribui la realizarea priorităților SEC și promovarea imaginii pozitive a sistemului autohton de cercetare și inovare la nivel național și european.

În procesul de elaborare a Foi naționale de parcurs pentru integrarea în Spațiul European de Cercetare a fost luată în considerare experiența țărilor dezvoltate din Europa, cum ar fi Germania, Norvegia, România și altele.

## **ABREVIERI RO**

**ANACEC** – Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

**ANCD** – Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare

**AȘM** – Academia de Științe a Moldovei

**CE** – Comisia Europeană

**CECIC** – Consorțiul pentru Europa Centrală pentru Infrastructura de Cercetare

**CEIC** – Consorțiul European pentru Infrastructura de Cercetare /

**COST** – Cooperarea Europeană în domeniul Științei și Tehnologii

**CSSDT** – Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei

**PET** – Platforma Europeană Tehnologică

**EURAXESS** – Platformă pentru cercetători, antreprenori, universități și întreprinderi pentru a interacționa între ele.

**FNPI SEC** – Foaia națională de parcurs pentru integrarea în Spațiul European de Cercetare

**FȘEIC** – Forumul Științific European pentru Infrastructura de Cercetare

**GEANT** – Rețeaua paneuropeană de cercetare și educație care interconectează rețelele naționale de cercetare și educație din Europa

**GPC** – Grupul de nivel înalt pentru Programe Comune

**H2020** – Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020

**HRS4R** – Strategia resurselor umane pentru cercetători

**JPI** – Inițiative de Programe Comune

**MECC** – Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

**PC7** – cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013)

**PNCI** – Programul național în domeniile cercetării și inovării

**SEC** – Spațiul European de Cercetare

**SFIC** – Forul strategic pentru cooperare științifică-tehnologică internațională

**TFUE** – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

**UE** – Uniunea Europeană

## **ABREVIERI ENG**

**CERIC** – Central European Research Infrastructure Consortium

**ERIC** – European Research Infrastructure Consortium

**ERA** – European Research Area

**ERAC** – European Research Area and Innovation Committee

**ESFRI** – European Scientific Forum for Research Infrastructure

**JRC**– Joint Research Centre

**RENAM** – Research and Educational Networking Association of Moldova

**NCP** – National Contact Points

**NREN** – National Research and Education Network

**CADRUL NORMATIV DIN DOMENIU:**

1. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova
2. Strategia de cercetare – dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020
3. Planul de Acțiuni-1: Inițiativa Moldovei „Exelența în cunoaștere” (2008-2013)
4. Planul de Acțiuni-2: ”Moldova spre Orizont 2020” (2011-2013)
5. Planul de Acțiuni-3: ”Moldova în Orizont 2020” (2014-2020)
6. ERA ROADMAP Foaia de parcurs pentru Spațiul European de Cercetare, 2015
7. COM(2012) 392 „A Reinforced ERA Partnership for Excellence and Growth”
8. February Competitiveness Council Conclusion on the 2014 Progress Report (2014
9. ERAC Opinion on the European Research Area Roadmap 2015-2020, EC Brussels, COM(2007) 161, 4.4.2007, ERAC 1208-15.
10. Cartea Verde: Spațiul European de Cercetare: Perspective noi, CE, Bruxelles, COM(2007) 161, 4.4.2007.

## **CONȚINUTUL**

### **I. VIZIUNE ASUPRA INTEGRĂRII DOMENIILOR CERCETĂRII ȘI INOVĂRII DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN SPAȚIUL EUROPEAN DE CERCETARE**

1. Prioritatea SEC 1: Sistemul Național de Cercetare mai eficient
2. Prioritatea SEC 2: Cooperarea și competitivitatea transnațională optimală
  - 2a. Planificarea și implementarea cooperării transnaționale
  - 2b. Infrastructura de cercetare la nivel european
3. Prioritatea SEC 3: Locuri de muncă accesibile pentru cercetători
4. Prioritatea SEC 4: Egalitatea gender în cercetare
5. Prioritatea SEC 5: Circulația optimală, accesul și transferul cunoștințelor
6. Prioritatea SEC 6: Cooperarea internațională

### **II. ȚINTE**

### **III. GUVERNANȚA: IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA**

# **Foaia Națională de Parcurs pentru Integrarea Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare 2019-2021**

## **I. VIZIUNE DE INTEGRARE A DOMENIILOR CERCETĂRII ȘI INOVĂRII DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN SPAȚIUL EUROPEAN DE CERCETARE**

Urmare a semnării, la 11 octombrie 2011, a Memorandumului de Înțelegere între Uniunea Europeană și Republica Moldova, țara noastră a devenit prima țară din cadrul Parteneriatului Estic și a doua inclusă în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, obținând de la 1 ianuarie 2012 statutul de țară asociată la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013) (PC7), acesta fiind și primul program comunitar la care țara noastră a obținut statutul de stat asociat.

În contextul obținerii drepturilor ce rezidă din noul statut, datorită activităților de informare și stimulare a participării în proiecte, întreprinse de comunitatea cercetătorilor pentru valorificarea statutului de țară asociată la PC7, în anii 2011-2013 s-a constatat un trend pozitiv de implicare în programele europene. În cadrul apelurilor anunțate în PC7, în total cu participarea grupurilor de cercetare din Republica Moldova au fost depuse peste 300 de propuneri de proiecte, 58 dintre care au fost susținute de către CE, volumul de finanțare constituind suma de 4.150 mii de euro.

În conformitate cu Strategia Comisiei Europene privind colaborarea tehnico-științifică internațională, asocierea unei țări din afara UE la Programul cadru comunitar în domeniile cercetării și inovării, reprezintă cea mai avansată formă de cooperare dintre UE și statul respectiv în domeniul tehnico-științific.

Luînd în considerare faptul că, din anul 2014 Uniunea Europeană a lansat un nou Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020 (H2020), la inițiativa Academiei de Științe a Moldovei, Guvernul Republicii Moldova a susținut crearea premiselor de continuitate a integrării în Spațiul European de Cercetare pentru obținerea statutului de țară asociată la programul respectiv.

În data de 1 iulie 2014, concomitent cu statele din Balcanii de Vest (Republica Macedonia, Muntenegru, Serbia, Albania și Bosnia și Herțegovina), Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020. Din partea Republicii Moldova Acordul a fost semnat de către domnul academician Gheorghe Duca, Președintele AȘM, și din partea Comisiei Europene - Robert-Jan SMITS, Directorul General pentru Cercetare și Inovare.

În rezultatul asocierii, Republica Moldova a obținut drepturi de participare similare statelor membre ale UE, ceea ce îi permite să coopereze și concureze în calitate de partener egal în toate concursurile anunțate în cadrul H2020, să devină parte componentă a unei rețele europene a oamenilor de știință, mediului de afaceri și factorilor de decizie ce stabilesc obiectivele și prioritățile europene în domeniile cercetării și inovării, să beneficieze de potențialul și excelența științifică europeană pentru soluționarea problemelor interne.

Astfel, valorificarea statutului de țară asociată este una dintre cele mai importante și actuale acțiuni de pe agenda de lucru a Guvernului Republicii Moldova pentru preluarea și transpunerea în practica națională a cerințelor și standardelor general acceptate la nivelul UE în domeniile cercetării și inovării.

Drept instrument de bază pentru realizarea acestui scop servește Spațiul European de Cercetare – un spațiu de cercetare unificat, deschis spre lume, bazat pe piața internă, în care cercetătorii,

cunoștințele științifice și tehnologia circulă liber și prin intermediul căruia Uniunea Europeană și statele sale membre își consolidează bazele științifice și tehnologice, competitivitatea și capacitatea de a aborda, în mod colectiv, marile provocări.

În scopul realizării principiilor SEC au fost fixate 5+1 priorități și au fost elaborate acțiuni pentru implementarea unor schimbări durabile la nivelul performanței și a eficacității cercetării europene, după cum urmează:

- 1. Prioritatea SEC 1: Sistemul Național de Cercetare mai eficient**
- 2. Prioritatea SEC 2: Cooperarea și competitivitatea transnațională optimală:**
  - 2a. Planificarea și implementarea cooperării transnaționale**
  - 2b. Infrastructura de cercetare la nivel european**
- 3. Prioritatea SEC 3: Locuri de muncă accesibile pentru cercetători**
- 4. Prioritatea SEC 4: Egalitatea de gender în cercetare**
- 5. Prioritatea SEC 5: Circulația optimală, accesul și transferul cunoștințelor**
- 6. Prioritatea SEC 6: Cooperarea internațională**

În acest context, acțiunile întreprinse pentru integrarea în SEC sunt următoarele:

### **1. Sistemul Național de Cercetare mai eficient**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre ale UE li se propune:

- *Să introducă sau să sporească finanțarea competitivă prin intermediul cererilor de propuneri de proiecte și evaluării instituționale ca principalele modalități de alocare a fondurilor publice pentru cercetare și inovare, prin introducerea reformelor legislative, dacă este relevant.*
- *Asigurarea că toate instituțiile publice, responsabile de alocarea fondurilor pentru cercetare, aplică principiile de bază ale evaluării internaționale.*

Prin Hotărîrea Guvernului nr. 196 din 28 februarie 2018 a fost creată Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, care va gestiona fondurile naționale alocate proiectelor de cercetare și inovare. Scopul creării Agenției constă în sporirea volumului de resurse financiare alocate în bază competitivă.

Academia de Științe a Moldovei este o instituție publică de interes național în sfera științei și inovării, care reunește personalități cu realizări deosebite în domeniile cercetării și inovării. AȘM exercită rolul de consultant strategic al Guvernului la stabilirea priorităților în domeniul cercetării fundamentale și aplicative, precum și consultă Guvernul la crearea și dezvoltarea infrastructurii publice în domeniile cercetării și inovării.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 190/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Monitorul Oficial Nr. 364-370 din 20 octombrie 2017), organul de specialitate al statului elaborează politici de cercetare și dezvoltare în Republica Moldova, direct implicate în dezvoltarea cooperării științifice internaționale.

Finanțarea activităților în domeniile cercetării și inovării efectuată de la bugetul de stat va fi administrată de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, în baza unui sistem competițional prin: proiecte de cercetare, programe de stat, proiecte pentru tineri cercetători, proiecte bilaterale și multilaterale, proiecte de infrastructură (inclusiv e-infrastructuri), proiecte de inovare și transfer tehnologic, etc..

Autoritatea responsabilă de evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, a personalului științific și științifico-didactic este Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.

Luînd în considerare că mijloacele financiare alocate pentru domeniile cercetării și inovării în Republica Moldova sunt considerabil mai mici în comparație cu țările UE, sunt depuse multe eforturi pentru stimularea participării în programele comunitare europene pentru atragerea investițiilor în sistemul național de cercetare și inovare.

Pentru ridicarea interesului de a participa la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020 și accelerarea integrării în Spațiul European de Cercetare, AȘM a propus suplimentar trei programe noi, și anume: 1) *Conectarea Centrelor de Excelență la Infrastructura de Cercetare Europeană*, 2) *Stimularea participării la Programul Orizont 2020 prin susținerea mobilității cercetătorilor* și 3) *Bonus European pentru încurajarea elaborării propunerilor de proiect la H2020*. În premieră pentru Moldova expertiza proiectelor a fost organizată de către experți străini independenți.

### **Obiective Specifice**

**Creșterea volumului finanțării acordate domeniilor de cercetare și inovare din bugetul public și stimularea atragerii resurselor private**

**Sporirea rolului și statutului sistemului național de cercetare și inovare în calitate de resursă pentru dezvoltare și bunăstare, promovînd excelența în cercetare în contextul priorităților stabilite în SEC.**

La nivel național știința autohtonă trebuie să devină și să fie recunoscută ca o prioritate majoră pentru dezvoltarea economiei naționale a Republicii Moldova, iar la nivel european – consolidarea imaginii pozitive prin administrarea transparentă și competitivă și dezvoltarea cooperării reciproce internaționale.

- Stabilirea unor direcții strategice pentru dezvoltarea științei din Republica Moldova, inclusiv domenii interdisciplinare prin adoptarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru perioada 2019-2022. Identificarea, de o manieră participativă, cu implicarea mediului academic, celui de afaceri și mediului asociativ, a nișelor de specializare inteligentă a Republicii Moldova va permite concentrarea resurselor în domenii în care țara noastră dispune de potențial de cercetare și inovare dar și capacități de asimilare a cunoștințelor din partea sectorului real al economiei.
- Creșterea competitivității economiei Republicii Moldova prin inovare - susținerea performanței operatorilor economici, tranziția de la competitivitatea bazată pe costuri la cea bazată pe inovare.
- Creșterea contribuției Republicii Moldova la progresul cunoașterii de frontieră - creșterea vizibilității internaționale a cercetării și dezvoltării experimentale din Republica Moldova.
- Standarde internaționale de evaluare pentru proiectele de cercetare și pentru inițiativele științifice de anvergură. Implicarea experților străini în procesul de expertizare și evaluare a propunerilor de proiecte.
- Aplicarea principiilor finanțării în bază de performanță pentru acordarea finanțării instituționale.
- Crearea unui mediu stimulativ pentru inițiativa sectorului privat.
- Desfășurarea continuă a procesului de descoperire antreprenorială (Entrepreneurial Discovery Process) ca parte a procesului specializării inteligente, pentru a asigura conectarea cercetării și inovării la procesul de dezvoltare economică.

- Concentrarea unei părți importante a activităților de cercetare și inovare pentru soluționarea problemelor societale, pentru dezvoltarea capacității sistemului public de cercetare și inovare de a capta și răspunde necesităților societății.
- Atingerea masei critice de cercetători, necesară pentru transformarea domeniilor cercetării și inovării într-un factor al creșterii economice.
- Dezvoltarea unor organizații de cercetare performante - capabile să devină operatori regionali. Colaborarea strânsă între instituțiile de cercetare din Republica Moldova, precum și a mediului științifico-academic cu cel privat, dar și cu cel economic.
- Cooperarea dintre factorii de decizii (autoritățile centrale, locale) și instituțiile de cercetare și inovare.

### **Acțiunile Principale**

- Adoptarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru perioada 2019-2022.
- Ajustarea procedurilor de organizare și desfășurare a concursurilor finanțate de la bugetul de stat la practicile europene.
- Acumularea experienței de organizare și administrare a sistemului de cercetare și inovare a țărilor din UE și perfecționarea procesului de finanțare competitivă.
- Elaborarea indicatorilor de performanță a cercetării științifice pentru asigurarea unui proces de expertiză eficient.
- Dezvoltarea capacității agenților economici privind absorbirea tehnologiilor de ultimă generație, precum și adaptarea acestora la nevoile piețelor de desfacere.
- Formarea unei mase critice de cercetători în domeniile cercetării și inovării și identificarea domeniilor de nișă cu un avantaj sau o contribuție considerabilă.
- Identificarea instrumentelor de antrenare a antreprenoriatului și a comercializării rezultatelor din domeniile cercetării și inovării. Crearea parteneriatelor dintre operatorii publici și cei privați.
- Concentrarea resurselor în domeniile cercetării și inovării cu relevanță economică și cu potențial de dezvoltare demonstrat, prin parteneriate public-public, care să conducă la concentrare, eficiență și eficacitate și public-privat, care să deblocheze potențialul identificat.
- Încurajarea parteneriatelor public-public și public-privat, finanțarea științei și evaluarea impactului acesteia, noi modele de finanțare pentru a facilita inovarea.
- Reducerea impozitului pe venit pentru cercetătorii implicați în proiecte internaționale.
- Racordarea activităților din domeniile cercetării și inovării la standardele europene.
- Evaluarea bazată pe performanța instituțiilor de cercetare și a cercetătorilor.
- Dezvoltarea infrastructurii electronice naționale de cercetare integrate în spațiul electronic european de cercetare.
- Sporirea rolului eInfrastructurii NREN RENAM conectate la rețeaua GEANT care să creeze oportunități pentru excelență și colaborare în domeniile cercetării și inovării.

## **2. Cooperarea și competitivitatea transnațională optimală**

### **2.a. Inițiative de programe comune**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre ale UE li se propune:

- *Intensificarea eforturilor de punere în aplicare a unor agende comune de cercetare pentru abordarea unor provocări majore, schimbul de informații cu privire la activitățile din domeniile prioritare convenite, asigurându-se că finanțarea națională adecvată este angajată și aliniată strategic la nivel european în aceste domenii și că se desfășoară evaluarea ex-post comună.*
- *Asigurarea că recunoașterea reciprocă a evaluărilor care sunt conforme cu standardele internaționale de evaluare peer-review este luată ca bază pentru deciziile de finanțare la nivel național.*
- *Eliminarea barierelor legislative și de altă natură din calea interoperabilității transfrontaliere a programelor naționale pentru a permite finanțarea în comun a acțiunilor, inclusiv cooperarea cu țările din afara UE, unde este relevant.*

Competitivitatea internațională a cercetării din Republica Moldova, prezența pe piețele internaționale a produselor inovatoare realizată în Republica Moldova și deschiderea globală a pieței de cercetare și inovare, depinde de susținerea afilierii sau participării organizațiilor de cercetare și inovare din Republica Moldova la inițiative, organisme, programe sau infrastructuri regionale, europene ori internaționale.

Colaborarea bilaterală este una din cele mai eficiente și tradiționale căi de dezvoltare a cooperării științifice la nivel regional, european și internațional, și reprezintă o oportunitate deosebită pentru punerea în aplicare a unor agende comune, crearea și consolidarea parteneriatelor de participare la programele de cercetare științifică și tehnologică cu resurse financiare considerabile.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, de rînd cu Academia de Științe a Moldovei, în cadrul celor peste 50 de Acorduri de colaborare internațională cu diferite organizații și fonduri internaționale din sfera cercetare și inovare, susține desfășurarea anuală în jur de 60 de proiecte bilaterale cu Belarus, Italia, Germania, Franța, România, Rusia, Ucraina, STCU.

Colaborarea multilaterală a fost posibilă odată cu asocierea la Programele comunitare europene de cercetare. Republica Moldova face parte din două Inițiative de Programe Comune – a apelor și a patrimoniului cultural (Water Challenges for a Changing World și Cultural Heritage and a Global Change: A new Challenge for Europe). Este foarte important de a participa în toate inițiativele JPI, pentru a avea un acces mai liber la oportunitățile europene comune de cercetare.

Moldova nu are suficientă experiență de participare la apelurile comune ERA-NET (participare anterioară la BS-ERA.Net, ERA.Net RUS și RUS Plus), prin care pot fi dezvoltate parteneriatele multilaterale, care constituie o platformă constantă de cooperare pentru participare la Programele Cadru ale UE. Spre regret, Republica Moldova nu are experiența cuvenită nici în participarea la inițiativele specificate în art.185: Parteneriatul Public-Public și art.187: Parteneriatul Public-Privat din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

### **Obiectivul Specific**

Scopul principal constă în intensificarea participării la parteneriatele, inițiativele de programare comună și platformele tehnologice europene în domeniile în care Republica Moldova dispune de potențial științific și inovațional relevant și care sunt importante pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea și economia națională.

Identificarea modalității de integrare a sistemului național de cercetare prin participarea mai activă în toate activitățile susținute de Programele Cadru ale UE (ERA-NET-uri, Inițiativele de Programe Comune, în inițiativele prevăzute la art.185: Parteneriatul Public-Public și la art.187: Parteneriatul Public-Privat).

### **Acțiunile Principale**

- Sporirea gradului de familiarizare a comunității științifice din Republica Moldova privind inițiativele de programe comune și platforme tehnologice europene, desemnarea instituțiilor responsabile de relația cu fiecare JPIs, organizarea zilelor de informare și a evenimentelor de diseminare a rezultatelor.
- Planificarea în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu a participării entităților din Republica Moldova în cadrul inițiativelor de programe comune, ce ar acoperi costul participării în cadrul apelurilor pentru propuneri de proiecte anunțate în cadrul diferitor programe.
- Elaborarea unui model-cadru de management unic ce ar urmă să fie aplicat în cazul participării entităților din Republica Moldova în apelurile multilaterale de proiecte.
- Optimizarea cooperării transnaționale prin intensificarea eforturilor pentru a efectua agende comune de cercetare în domeniul provocărilor societale majore.
- Participarea în cadrul altor programe transnaționale.
- Eliminarea obstacolelor juridice și de altă natură pentru a spori interoperabilitatea transfrontalieră a programelor naționale.
- Înființarea unor catedre de tip ”ERA Chairs” pentru atragerea cercetătorilor sau cadrelor de renume urmare a obținerii proiectelor în domeniile cercetării și inovării.
- Îndeplinirea tuturor angajamentelor, inclusiv a celor de natură financiară, asumate de către Republica Moldova în contextul programelor cadru ale UE în domeniile cercetării și inovării.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în cooperare cu structurile naționale relevante, urmează să analizeze situația curentă în sistemul național de cercetare și inovare, pentru a depista și elimina barierele de ordin legal sau alte obstacole în managementul financiar, în vederea finanțării acțiunilor comune în mod operativ în cadrul programelor naționale elaborate pentru dezvoltarea activităților comune transnaționale.

### **2.b. Infrastructura de Cercetare**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre ale Uniunii Europene li se propune:

- ***Confirmarea angajamentelor financiare pentru construcția și exploatarea FȘEIC/ ESFRI, infrastructurilor de cercetare globale, naționale și regionale de interes pan-european, în special atunci când se realizează foile naționale de parcurs și următoarele programe de fonduri structurale.***
- ***Eliminarea barierelor legislative și de altă natură pentru accesul la infrastructura de cercetare transfrontalieră.***

În Republica Moldova dezvoltarea infrastructurii de cercetare este susținută în baza programului național pentru procurarea echipamentului de cercetare, finanțat de la bugetul de stat, și echipamentul procurat în cadrul proiectelor internaționale. În majoritatea instituțiilor din sistemul

național de cercetare și inovare, centrele sunt dotate cu echipament sofisticat, datorită participării colectivelor de cercetare în proiecte transfrontaliere, NATO, PC7, H2020, etc.. Dar, spre regret, finanțarea bugetară alocată pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare nu este suficientă. De asemenea, lasă încă de dorit participarea în apelurile pentru infrastructură anunțate în cadrul programelor comunitare pentru cercetare și inovare. În perioada de referință au existat probleme privind cofinanțarea de la bugetul de stat a unor proiecte transfrontaliere destinate procurării echipamentului de cercetare. Începând cu anul 2018 asigurarea cofinanțării de la bugetul de stat a devenit una din prioritățile MECC. Planificarea cofinanțării proiectelor transfrontaliere în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru perioada 2019-2021 va spori participarea comunității cercetătorilor din Republicii Moldova în cadrul programelor comunitare. Noile forme juridice, platforme, comitete, rețele și consorții europene: ESFRI, ERIC, CERIC, ETPs, Research Networks etc. oferă un set de instrumente utile pentru stabilirea și dezvoltarea infrastructurii de cercetare comună în Europa.

În acest context, a fost elaborat un nou program pilot pentru conectarea Centrelor de Excelență din Republica Moldova la infrastructurile Europene de cercetare tip: ESFRI, ERIC, CERIC, ETPs, Research Networks etc.. Această acțiune a fost posibilă cu suportul financiar oferit de UE pentru participarea Republicii Moldova în cadrul Programului H2020 și necesită o continuare pentru asigurarea integrării Centrelor de Excelență naționale în infrastructura UE.

Documentul va stabili o separare clară a responsabilității pentru investiții în infrastructura de cercetare, distincția între echipamente de bază și infrastructura de cercetare orientată la nivel național.

### **Obiectivul Specific**

Obiectivul specific constă în:

- Dezvoltarea infrastructurii de cercetare la nivel național și eliminarea barierelor legislative și de altă natură pentru accesul la infrastructura de cercetare transfrontalieră. Crearea și consolidarea infrastructurii de cercetare și utilizarea adecvată a celei disponibile, consolidarea resurselor în dezvoltarea infrastructurii de utilizare colectivă și de interes major pentru mediul public și privat.
- Stimularea participării la apelurile pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare în cadrul Programului H2020 și activitățile inițiate în cadrul FȘEIC/ESFRI pentru integrarea în consorțiile tematice. Conectarea infrastructurii naționale la cea regională și europeană.

### **Acțiunile Principale**

- Cartografierea infrastructurii de cercetare în instituțiile de cercetare și inovare naționale și elaborarea cadrului normativ necesar pentru dezvoltarea, administrarea și menținerea acestuia, precum și evitarea duplicării acestuia/acesteia.
- Elaborarea Foi de parcurs pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare în sistemul de cercetare și inovare.
- Participarea activă la activitatea FȘEIC/ESFRI.
- Asocierea la programe de colaborare cu marile infrastructuri din regiune.
- Crearea condițiilor de conectare la infrastructura europeană de cercetare.
- Folosirea diferitor instrumente pentru asigurarea accesului la infrastructura europeană de cercetare prin mobilități ale reprezentanților comunității științifice din Republica Moldova la centrele Europene cu infrastructura de performanță deja dezvoltată.
- Participarea la apelurile corespunzătoare ale Programului H2020.

- Evaluarea oportunităților oferite de rețeaua GEANT.
- Susținerea finanțării proiectelor majore și a marilor infrastructuri de cercetare și inovare din sectorul public pentru dezvoltarea infrastructurii existente, crearea de noi infrastructuri (laboratoare, centre de cercetare, etc.) și sprijinirea construirii infrastructurilor de cercetare pan-europene sau extensiunilor acestora în Republica Moldova (infrastructuri deschise, de tip FȘEIC/ESFRI).
- Cofinanțarea proiectelor de infrastructuri pentru întreprinderi.
- Elaborarea unui mecanism de acces al entităților private la infrastructura publică de cercetare.
- Constituirea Registrului Național Electronic al Infrastructurilor de cercetare și inovare care va asigura accesul sporit la infrastructuri atât pentru mediul public, cât și pentru cel privat, va crea o piață a serviciilor științifice și tehnice, va contribui la vizibilitatea internațională a rezultatelor cercetării din Republica Moldova și la sustenabilitatea economică a operării instalațiilor.

### **3. Locuri de muncă accesibile pentru cercetători**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre li se propune:

- *Înlăturarea obstacolelor legale și de altă natură la aplicarea recrutării deschise, transparente și merituoase a cercetătorilor.*
- *Eliminarea barierelor legislative și de altă natură care împiedică accesul transfrontalier la granturile naționale și portabilitatea acestora.*
- *Sprijinirea implementării Declarației de Angajament de a oferi informații și servicii personalizate coordonate pentru cercetători prin intermediul rețelei pan-europene EURAXESS.*
- *Sprijinirea înființării și funcționării programelor de instruire structurate inovatoare de doctorat prin aplicarea principiilor de formare a doctoranturii inovatoare.*
- *Crearea unui cadru favorabil pentru punerea în aplicare a Strategiei de Resurse Umane Pentru Cercetători încorporate în Carta Europeană și Codul cu privire la Recrutarea Cercetătorului.*

Căile de carieră în domeniile cercetării și inovării trebuie să ofere mai multe posibilități de planificare, transparență și certitudine. Pentru a îmbunătăți condițiile pentru mobilitatea cercetătorilor, o provocare - cheie este diferența dintre sistemele de asigurări sociale ale Europei. Etapele consumatoare de timp pentru a asigura drepturi și, în unele cazuri, de a transfera drepturile de asigurări sociale în altă țară (în special, a drepturilor la pensie) face mai greu pentru orice cercetător să-și continue o carieră științifică într-un alt stat european. Aceasta reprezintă un dezavantaj competitiv semnificativ pentru cercetarea autohtonă și europeană. Prin urmare, obiectivul trebuie să fie evitarea eventualelor lacune în furnizarea de asigurare care rezultă din transferurile transfrontaliere și pentru a oferi furnizarea de pensii mai atractive pentru cercetători mobili.

Accesul doctoranzilor, proaspeților doctori în științe, precum și a tinerilor cercetători la o carieră în cercetare rămîne, în mare măsură, limitat, precum și schimbul de personal între organizațiile publice și private.

În scopul îmbunătățirii situației în acest context, Academia de Științe a Moldovei a semnat la 3 octombrie 2011 Declarația de Angajament a Membrilor Serviciilor Rețelei EURAXESS. Declarația conține dezvoltarea Serviciilor de Rețea EURAXESS, cu scopul creării și menținerii unui portal național EURAXESS Republica Moldova ([www.euraxess.md](http://www.euraxess.md)), ca instrument de promovare a acestei inițiative pentru susținerea carierelor de cercetare și facilitarea mobilității cercetătorilor din întreaga Europă.

În data de 1 decembrie 2011, prin decizia Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică a AȘM și comunitatea științifică din Moldova și-a asumat angajamentul față de principiile Cartei Europene a Cercetătorilor și ale Codului de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorilor, avansând astfel procesul de integrare a Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare și creând un mediu propice pentru dezvoltarea carierei atât pentru cercetătorii din țară, cât și pentru cei din străinătate. Din anul 2012 Republica Moldova face parte la Cohorta IV a Strategiei Resurselor Umane pentru Cercetători (HRS4R), care reprezintă un for pentru schimb de experiență de implementare a principiilor Cartei și Codului în țările membre ale UE și cele asociate.

Până în prezent, au fost nominalizate primele 16 Puncte Locale de Contact și 3 Centre de Servicii EURAXESS în Moldova, elaborate materiale informative și organizate mai multe zile de informare și consultații pentru promovarea Programului EURAXESS, Logo-ul EURAXESS fiind amplasat în diferite instituții a sistemului național de cercetare și inovare. Pentru a interacționa cu tinerii cercetători, a fost creată pagina EURAXESS Moldova pe rețelele de socializare [www.facebook.com](http://www.facebook.com) și [www.twitter.com](http://www.twitter.com), unde sunt plasate zilnic noutăți ce țin de activitățile în cadrul programului EURAXESS. A fost creat serviciul de asistență (help-desk) pe pagina [www.euraxess.md](http://www.euraxess.md), în vederea furnizării de informații destinate vizitatorilor și plasarea periodică a noutăților pe site.

Urmare a măsurilor întreprinse privind implementarea practică a prevederilor Cartei Europene a Cercetătorilor și Codului de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorilor, a demarat procesul de efectuare a analizei SWOT și integrării acestor prevederi în propriile strategii ale resurselor umane în instituțiile interesate și a fost distribuit un chestionar ce s-a axat pe cuantificarea indicatorilor pentru a determina nivelul la care sunt aplicate principiile Cartei și Codului pe cele patru dimensiuni-cheie: Recrutarea Deschisă a Cercetătorilor și Portabilitatea Granturilor; Securitatea Socială; Atractivitatea Condițiilor de Angajare și de Lucru; Dezvoltarea Competențelor Profesionale și Oportunități de Pregătire a Cercetătorilor.

În luna decembrie 2014 Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” a obținut logo-ul „Exelență în Cercetare”, fiind prima instituție de învățământ superior din Republica Moldova, căreia Comisia Europeană i-a oferit acest logo<sup>1</sup>. În iulie 2015, Universitatea de Stat din Moldova a obținut dreptul de a utiliza logo-ul „Exelență în Cercetare”<sup>2</sup>, iar în septembrie 2015 acest drept l-a obținut și Institutul Național de Cercetări Economice<sup>3</sup>, fiind, astfel, primul institut din domeniul cercetării și inovării căruia Comisia Europeană i-a acordat acest logo. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a obținut acest logo în luna aprilie anul 2016<sup>4</sup>. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale<sup>5</sup> a obținut logo-ul „Exelență în

---

<sup>1</sup><http://edu.asm.md/>

<sup>2</sup><http://usm.md/>

<sup>3</sup><https://ince.md/>

<sup>4</sup><http://usmf.md/>

Cercetare” în februarie 2017, iar în august 2017 acest logo a fost acordat Academiei de Studii Economice din Moldova<sup>6</sup>.

### **Obiective Specifice**

Elaborarea politicii de personal care activează în universități și institute de cercetare în contextul Strategiei UE de Resurse Umane pentru Cercetători, care prevăd dezvoltarea sistematică a strategiilor de dezvoltare a personalului.

Crearea unui cadru favorabil pentru a permite dezvoltarea cu succes a carierei în domeniul științific și în afara acestuia, în conformitate cu prevederile Cartei Europene a Cercetătorilor și Codului de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorilor.

Eliminarea barierelor legislative și de altă natură pentru recrutarea cercetătorilor și care împiedică accesul transfrontalier la granturile naționale.

Regândirea parțială a sistemului de pregătire doctorală, creșterea mobilității interne și internaționale ale cercetătorilor și deschiderea mai largă a mediului de cercetare public către cercetătorii din mediul privat și din străinătate.

### **Acțiunile Principale**

- Elaborarea Strategiei Naționale de Resurse Umane pentru Cercetători în conformitate cu Carta Europeană și Codul cu privire la Recrutarea Cercetătorului.
- Implementarea sistematică a Declarației de Angajament a Membrilor Serviciilor Rețelei EURAXESS în instituțiile de cercetare-inovare și alte structuri interesate în Republica Moldova.
- Ajustarea cadrului normativ instituțional în organizațiile de cercetare și inovare din Republica Moldova la principiile Cartei și Codului și punerea în aplicare a Strategiei de Resurse Umane pentru Cercetători.
- Elaborarea programelor de instruire structurate inovatoare de doctorat prin aplicarea principiilor de formare a doctoranturii inovatoare.
- Integrarea doctoranzilor și tinerilor cercetători în proiecte de cercetare și inovare.
- Crearea Registrului Electronic al Cercetătorilor din Republica Moldova.
- Avansarea tinerilor cercetători pe scara ierarhică ce va duce la stimularea acestora pentru a rămâne în mediul de cercetare.
- Încadrarea cercetătorilor în mediul privat.
- Asigurarea transparenței angajării și promovării cercetătorilor.

#### **4. Egalitatea gender în cercetare**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre ale UE li se propune:

- ***Crearea unui mediu legal și de politici și oferirea stimulentelelor pentru:***

---

<sup>5</sup><https://idsi.md/>

<sup>6</sup><http://www.ase.md/>

- *Eliminarea barierelor legislative și de altă natură care împiedică recrutarea, menținerea și dezvoltarea carierei cercetătorilor-femei în deplină conformitate cu legislația UE privind egalitatea gender;*
- *Evitarea dezechilibrelor gender în procesele de luare a deciziilor;*
- *Consolidarea dimensiunii gender în programele de cercetare.*
- *Angajarea în parteneriate cu agenții de finanțare, organizații de cercetare și universități pentru promovarea schimbărilor culturale și instituționale gender-statute, acorduri de performanță, premii.*
- *Asigurarea că cel puțin 40% de femei sunt reprezentate în participarea la comisiile de recrutare/avansare în carieră, stabilire și evaluare.*

În Republica Moldova egalitatea gender în cercetare nu a fost reflectată ca o problemă majoră pînă în prezent. Nu există cadrul normativ specializat corespunzător și nu sunt stabilite structuri specializate la acest subiect. Tradițional, în știință sunt angajate mai multe femei decît bărbați, dar în poziții de conducere situația este inversă.

Conform datelor statistice, în anul 2017<sup>7</sup>, numărul cercetătorilor cu grad științific de doctor a constituit 1331 persoane, dintre care 633 persoane (47,55%) sunt femei. Numărul cercetătorilor cu grad științific de doctor habilitat este de 361 persoane, ponderea femeilor fiind de 20,22% sau 73 femei. Ponderea femeilor în conducerea instituțiilor din sistemul de cercetare și inovare constituie în jur de 10%.

La 100 bărbați cercetători din activitatea de cercetare și dezvoltare reveneau 94 femei cercetători.

### **Obiectivul Specific**

Crearea condițiilor favorabile și optimizarea procedurilor interne de angajare a personalului pentru promovarea egalității gender prin oferirea oportunităților egale pentru dezvoltarea carierei în cercetare și participarea în luarea deciziilor.

### **Acțiunile Principale**

- Analiza situației existente de egalitate gender în cercetare și elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea acesteia. Accentul trebuie să fie pus nu numai pe ocuparea pozițiilor și perspectivele în dezvoltarea carierei în cercetare, dar pe domeniile științifice – situația în științele socio-economice și umanistice în comparație cu cele din științele fundamentale și aplicative, și distribuirea teritorială.
- Crearea unei Comisii de monitorizare a egalității gender în domeniile cercetării și inovării cu scopul de a elabora recomandări și de a promova politica egalității gender în instituțiile din domeniile cercetării și inovării.
- Elaborarea de către Comisia de monitorizare a egalității gender în domeniile cercetării și inovării a unui Plan de Acțiuni privind egalitatea gender în cercetare.
- Eliminarea barierelor legislative și de altă natură care împiedică recrutarea, menținerea și dezvoltarea carierei cercetătorilor-femei în deplină conformitate cu legislația UE privind egalitatea gender.

---

<sup>7</sup> <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5973>

- Contribuirea ca cel puțin 40% din femei să fie promovate în toate pozițiile de conducere, comitete și grupuri de lucru, în luarea deciziilor și în alte genuri de activități organizate și desfășurate în domeniile cercetării și inovării.
- Elaborarea unui set de premii sau de apreciere a instituțiilor care au contribuit în modul efectiv la ajustarea egalității gender.
- Studierea și aplicarea experienței țărilor dezvoltate în acest context, spre exemplu, experiența Norvegiei, dar și Ghidul elaborat de Science Europe și anume „Ghid practic pentru îmbunătățirea egalității de gen în organizațiile de cercetare”, precum și documentul mai recent al Comisiei Europene, publicat în februarie 2018, „Ghidul pentru facilitarea realizării obiectivelor de egalitate gender în cercetare și inovare”, prin inițierea unui nou program național „Balanța gender în Cercetare”, care va asigura aprecierea femeii în cercetare și în managementul cercetării.
- Studierea experienței Germaniei, unde a fost elaborat un îndrumar „Standardele egalității gender orientate spre cercetare”. Aceste standarde au fost adoptate de instituțiile din sistemul de cercetare și inovare din Germania și servesc ca un cadru normativ important de condiții pentru oportunități egale în cercetare. O parte din instituții au introdus și cursuri specializate de pregătire a femeilor pentru ocuparea pozițiilor de lider în cercetare.

## **5. Circulația optimală, accesul și transferul cunoștințelor**

Din comunicarea Comisiei Europene cu privire la Spațiul European de Cercetare, Statelor membre ale UE li se propune:

- ***Definirea și coordonarea politicilor privind accesul, inclusiv deschis, la informațiile științifice și păstrarea acestora.***
- ***Asigurarea că cercetarea publică contribuie la inovarea deschisă și transferul de cunoștințe între sectorul public și cel privat prin intermediul strategiilor naționale de transfer al cunoștințelor.***
- ***Armonizarea politicilor de acces și utilizarea în cercetare și educație, legate de eInfrastructurile publice și serviciile asociate de cercetare digitale, care permit crearea consorțiilor diferitelor tipuri de parteneri publici și privați.***
- ***Adoptarea și implementarea strategiilor naționale de identitate electronică pentru cercetători, oferindu-le acces transnațional la servicii de cercetare digitale.***

Transferul cunoștințelor este cel mai eficient factor pentru transmiterea cu succes a ideilor și rezultatelor științifice în inovații și, ca rezultat, crearea valorii economice și a competitivității. Transferul cunoștințelor provoacă cooperarea transnațională, iar SEC prezintă cel mai bun potențial pentru creșterea impactului cercetării asupra economiei.

Luând în considerare faptul că transferul de cunoștințe se dezvoltă foarte rapid prin aplicarea tehnologiilor digitale în toate sectoarele vieții, această prioritate SEC contribuie la dezvoltarea fenomenului „SEC digital” (Digital ERA) și la extinderea accesului la rezultatele și datele științifice, finanțate din bani publici cu definiția „Accesul Deschis” (Open Acces). „Accesul Deschis” este și o prioritate principală la nivel european în cadrul Programului H2020.

Pentru Republica Moldova o prioritate majoră este de a contribui la elaborarea politicilor pentru consolidarea legăturii între știință și industrie și ridicarea rolului cercetării în sectorul public și privat în „inovații deschise” (Open Innovations) și asigurarea Accesului Deschis la rezultatele și serviciile științifice.

Această prioritate SEC se concentrează în special pe consolidarea rețelei dintre știință și industrie și pe rolul de cercetare din sectorul public în "inovare deschisă". Acest lucru înseamnă că instituțiile de învățământ superior și instituțiile de cercetare să acționeze în conformitate cu Carta europeană a proprietății intelectuale, pe baza unor strategii corespunzătoare complete și că acestea demonstrează profesionalism în activitățile lor de transfer al cunoștințelor și tehnologiilor, pentru a permite cooperarea cu industria pe picior de egalitate.

Cooperarea productivă în cercetare și inovare, dar și dezvoltare depinde de accesul la rezultatele științifice. În cazul în care cercetarea este susținută integral sau parțial din mijloace bănești publice, accesul la rezultatele cercetării și la publicațiile științifice trebuie să fie maximal asigurat de structurile implicate în administrarea științei. Pentru asigurarea accesului liber trebuie să fie elaborate politicile și mecanismele corespunzătoare.

### **Obiectivul Specific**

Asigurarea Accesului Deschis la rezultatele științifice finanțate de la bugetul de stat prin introducerea tehnologiilor digitale în toate sferile sistemului de cercetare și inovare.

Încurajarea și promovarea cooperării și transferului cunoștințelor între știință-business-societate la nivel național și internațional.

### **Acțiunile Principale**

Pentru atingerea acestui scop trebuie să fie întreprinse următoarele acțiuni:

- Crearea unui registru al rezultatelor științifice.
- Intensificarea cooperării și perfecționarea schimbului de informații între știință, business și societate.
- Elaborarea Strategiei Accesul Deschis în scopul perfecționării condițiilor de bază pentru asigurarea accesului eficient și de lungă durată la informații și publicații finanțate din bani publici (open data).
- Asigurarea transferului informației, cunoștințelor și tehnologiilor către societate și mediul de afaceri.
- Cooptarea potențialilor beneficiari în procesul de elaborare a temelor de cercetare, dar și audierii rezultatelor cercetărilor efectuate.
- Examinarea posibilității introducerii doctoratului industrial, o modalitate de transfer de cunoștințe către mediul de afaceri.
- Dezvoltarea abilităților antreprenoriale, brokerajului tehnologic și a cunoștințelor în domeniul proprietății intelectuale în rândul cercetătorilor pentru a stimula apariția start-up-urilor și a spin-off-urilor.

## **6. Cooperarea internațională**

Participarea Republicii Moldova în SEC și Programele Cadru ale UE este cea mai importantă cale pentru internaționalizarea sistemului național de cercetare și inovare. Prin aceasta vor fi create condiții favorabile și va fi promovată imaginea pozitivă a științei autohtone pentru atragerea în sistemul național de cercetare și inovare a persoanelor tinere și talentate, a cercetătorilor experimentați și recunoscuți, a investitorilor și reprezentanților mediului de afaceri, și facilitarea accesului lor pe piețele de desfacere.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării privește Forul strategic pentru cooperare științifică-tehnologică internațională – SFIC ca o platformă-cheie pentru cooperare internațională și, prin urmare, va participa activ la activitatea acestuia. Academia de Științe a Moldovei consideră că este foarte important să se consolideze dimensiunea internațională a Spațiului European de Cercetare prin participarea la inițiativele SFIC.

La nivel național, pentru valorificarea statutului de țară asociată la H2020, promovarea oportunităților Programului H2020 și facilitarea integrării în SEC, a fost dezvoltată platforma funcțională care contribuie la coordonarea și asigurarea activităților Rețelei Punctelor Naționale și Locale de Contact; participării reprezentanților oficiali ai comunității științifice și a experților naționali în Comitetele de Program ale Programului H2020, Comitete Strategice și Grupurile de Lucru pe lângă UE; funcționării Oficiului Republicii Moldova pentru Știință și Tehnologie de pe lângă Uniunea Europeană (MOST); promovarea Programului EURAXESS și Cartei Europene a Cercetătorului și Codului de Conduită și Recrutare a Cercetătorului; organizarea evenimentelor de informare, instruire și promovare a Programului H2020.

### **Obiectivul Specific**

Obiectivul constă în dezvoltarea cooperării tehnico-științifice cu statele membre UE, alte state asociate, cât și cu state din afara continentului european.

Participarea la implementarea foilor de parcurs multianuale ale CE de colaborare internațională în sfera cercetării și inovării cu țările și regiunile partenere. Reflectarea prevederilor acestora în procesul de încheiere a programelor bilaterale de granturi.

Fortificarea cooperării științifice cu țările membre ale UE și cele asociate pentru concentrarea eforturilor și aplicarea cunoștințelor privind implementarea priorităților SEC cu scopul de a:

- Răspunde la provocările globale.
- Ridica calitatea, promova excelența și a contribui la creșterea imaginii sistemului național de cercetare și inovare la nivel național și internațional.
- Fortifica legătura între cercetare și inovare și mediul de afaceri.

### **Acțiunile Principale**

Prin asocierea la programele cadru europene, Republica Moldova a depus eforturi la nivel național pentru a ridica nivelul de internaționalizare a sistemului autohton de cercetare și inovare. Pentru fortificarea cooperării internaționale în contextul integrării în SEC, Republica Moldova trebuie să depună mai multe eforturi în următoarele direcții:

- Participarea activă la Forul strategic pentru cooperare științifică-tehnologică internațională (SFIC) care este foarte importantă pentru racordarea eforturilor naționale cu abordarea strategică a cooperării internaționale, unde prioritățile SFIC și acțiunile naționale de internaționalizare în mare măsură se suprapun, iar participarea activă în calitate de observator la SFIC va promova coerența între politicile UE și cele ale Republicii Moldova.
- Promovarea sistematică a cooperării multilaterale în știință și tehnologii prin extinderea cooperării tradiționale bilaterale spre o cooperare multilaterală cu țările membre și cele asociate. Această oportunitate poate fi realizată și promovată prin participarea activă la SFIC.
- Ajustarea programelor naționale la principiile SEC prin introducerea priorităților specifice, inclusiv: conectarea la infrastructura de cercetare europeană, dezvoltarea rețelelor de cercetare, promovarea excelenței în cercetare, respectarea egalității gender, susținerea tinerilor cercetători, etc.

- Cooperarea cu țările membre și cele asociate în cadrul Programului H2020 și stimularea participării în toate tipurile de apeluri și acțiuni anunțate.
- Instituționalizarea platformei funcționale pentru promovarea oportunităților în cadrul COST. Asigurarea funcționării rețelei NCP, participarea reprezentanților oficiali și experților naționali în Comitetele de Program ale H2020 și alte comitete și grupuri de lucru strategice: ERAC, SFIC, ESFRI, JPI, JRC, etc.
- Diversificarea participanților în cadrul programelor internaționale prin stabilirea mecanismului de fortificare a legăturii știință-business, promovarea ideilor și rezultatelor științifice în mediul de afaceri, crearea parteneriatelor, atragerea tinerilor, etc.

**Tabel de referințe**

|           | <b>Prioritate SEC</b>                                   | <b>Ținte</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>Indicator de rezultat</b>                                      |
|-----------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| <b>1</b>  | Sistemul Național de Cercetare mai eficient             | Model performant al gestionării sistemului național de cercetare și inovare în contextul integrării în Spațiul European de Cercetare elaborat.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Programul Național de Cercetare și Inovare *                      |
| <b>2a</b> | Planificarea și implementarea cooperării transnaționale | <p>Prioritățile de cercetare naționale racordate la prioritățile JPI.</p> <p>Moldova face parte la toate prioritățile tematice și consorțiile create în cadrul JPI.</p> <p>Cadrul multilateral în cooperarea științifică internațională este susținut la nivel național.</p> <p>Barierile legislative și de altă natură care împiedică dezvoltarea cooperării internaționale eliminate.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                         | Programul Național de Cercetare și Inovare*                       |
| <b>2b</b> | Infrastructura de cercetare la nivel european           | <p>Regulamentul privind funcționarea centrelor de excelență (criterii și procedura pentru atribuirea statutului) este elaborat și aprobat.</p> <p>Programele noi naționale pentru dezvoltarea și menținerea infrastructurii de cercetare elaborate și implementate.</p> <p>Centrele de Excelență conectate la infrastructura de cercetare europeană.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Foaia de parcurs privind dezvoltarea infrastructurii de cercetare |
| <b>3</b>  | Locuri de muncă accesibile pentru cercetători           | <p>Acțiuni de promovare a Programului EURAXESS în societate stabilite.</p> <p>Politici de angajare a cercetătorilor în instituțiile științifice aliniate la principiile Cartei și Codului și la Strategia UE pentru resurse umane.</p> <p>Condiții adecvate de muncă pentru atragerea tinerilor în dezvoltarea carierei științifice create.</p> <p>Mai multe Logo-uri „Excelența în Cercetare” a instituțiilor publice și private acordate de CE.</p> <p>Mai multe funcții vacante anunțate prin intermediul Portalului național EURAXESS.</p> <p>Barierile legislative și de altă natură care împiedică mobilitatea cercetătorilor și angajarea lor eliminate.</p> | Program național de motivare pentru cariera științifică           |

|   |                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4 | Egalitatea gender în cercetare                                    | Comisia de monitorizare a egalității gender în cercetare creată.<br>Politici corespunzătoare de a menține egalitatea gender în cercetare elaborate.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Planul de Acțiuni privind egalitatea gender în cercetare                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 5 | Circulația optimală, accesul la cunoștințe și transferul acestora | „Accesul Deschis” la rezultatele științifice finanțate de la bugetul de stat prin introducerea tehnologiilor digitale în toate sferele sistemului CDI asigurat.<br>Digitalizarea transferului de cunoștințe în toate sectoarele efectuată.<br>Cadrul normativ privind accesul deschis și transfer al cunoștințelor elaborat.<br>Barierele legislative și de altă natură care împiedică Circulația optimală, accesul la cunoștințe și transferul acestora eliminate. | Programul Național de Cercetare și Inovare *<br><b>Indicatori specifici:</b><br>- ponderea revistelor științifice naționale ce au aprobat politici de acces deschis;<br>- ponderea revistelor preluate de DOAJ;<br>- ponderea publicațiilor cu DOI;<br>- ponderea mijloacelor financiare destinate proiectelor de implementare și susținere a accesului deschis;<br>- ponderea organizațiilor care pun la dispoziție date științifice on-line, în baza proiectelor finanțate din fonduri publice;<br>- numărul de rețele active de cercetare din rețeaua socială etc. |
| 6 | Cooperarea internațională                                         | Participarea la Forul strategic pentru cooperare științifică-tehnologică internațională (SFIC) asigurată.<br>Participarea la Programul H2020, EURAXESS, COST, Programul Cadru 9, etc. asigurată.<br>Platforma instituțională pentru participarea la Programul H2020 dezvoltată: NCP, PC, MOST, EURAXESS.                                                                                                                                                            | Planul de acțiuni privind internaționalizarea sistemului național de cercetare și inovare                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

\*Prioritățile indicate în tabel se vor regăsi în Programul Național de Cercetare și Inovare, care urmează a fi elaborat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării împreună cu actorii relevanți din domeniile cercetării și inovării.

## II. GUVERNANȚA: IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA

Pentru implementarea Foii naționale de parcurs pentru integrarea în Spațiul European de Cercetare trebuie să fie efectuate următoarele acțiuni:

- Implementarea modificărilor și completărilor la Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, aprobate prin Legea nr. 190/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Monitorul Oficial Nr.364-370 din 20 octombrie 2017).
- Acumularea experienței țărilor membre ale UE și celor asociate în implementarea priorităților SEC (misiuni de experți străini, schimb de idei și opinii).
- Ajustarea sistemului de guvernare a sistemului național de cercetare și inovare în contextul priorităților SEC.
- Elaborarea cadrului normativ și strategic pentru alinierea la prioritățile SEC.
- Evaluarea și monitorizarea implementării FNPISEC conform indicatorilor stabiliți la nivel European.
- Prezentarea rapoartelor periodice Comisiei Europene privind progresul de integrare în SEC, conform indicatorilor stabiliți la nivel european.
- Asumare și angajament: un angajament pe termen lung privind asigurarea resurselor și asumarea priorităților strategice.
- Dimensiunea socială a cercetării și inovării: angajare din fonduri publice de resurse financiare pentru activitățile sistemului național de cercetare și inovare se face în interesul societății, pentru bunăstarea cetățeanului, în vederea rezolvării problemelor societale importante.
- Coordonarea: asigurarea coordonării între operatori, politic și programe atât pe verticală (diviziunea și planificarea adecvată a rolurilor între instituțiile responsabile în toate etapele procesului strategic), cât și pe orizontală (coordonarea unitară, la nivel național, a politicilor sistemului național de cercetare și inovare elaborate de diverse ministere și agenții).
- Inteligența strategică și expertiza în politicile de cercetare: asigurarea informării tuturor organismelor și organizațiilor implicate în implementarea FNPISEC, eventual printr-un centru de analiză strategică, cu rolul de a colecta și analiza datele relevante și de a oferi expertiză pe parcursul ciclului de politici publice.
- Interoperarea și corelarea datelor: colectarea datelor relevante pentru politicile domeniilor cercetării și inovării de la toate tipurile principale de operatori și stocarea acestora într-un mediu și format care să permită cu ușurință accesarea și analiza lor (inclusiv prin instrumente propuse în Foaia națională de parcurs, de tipul Registrului cercetătorului).
- Transparența și accesul la informația publică: asigurarea accesului public la informații privind politicile, instrumentele, oportunitățile de finanțare și rezultatele obținute în urma investiției în activitățile de cercetare și inovare, cu respectarea proprietății intelectuale.
- Evaluarea performanței și separarea sa de implementare: evaluarea îndeplinirii obiectivelor strategice ale FNPISEC se raportează la fondurile publice angajate, cu evitarea auto-evaluărilor. Evaluarea acoperă toate etapele acestor procese (anual, intermediar, final) și integrează instrumentele principale de implementare (programe operaționale, sectoriale).

**Tabel de monitorizare**

|           | <b>Prioritate SEC</b>                                    | <b>Implementarea</b>                                                               | <b>Termen</b> | <b>Indicatori de Monitorizare</b>                                                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1</b>  | Sistemul Național de Cercetare mai eficient              | MECC<br>ANCD                                                                       | 2019-2021     | PNCI elaborat; obiective cu privire la eficientizarea Sistemului Național de Cercetare identificate, indicatori atinși, legislația națională în domeniu racordată la standardele UE.               |
| <b>2a</b> | Planificarea și implementarea cooperării transnaționale  | MECC<br>ANCD                                                                       | 2019-2021     | PNCI elaborat; planuri de acțiuni per organizație de drept public din domeniul cercetării și inovării elaborate.                                                                                   |
| <b>2b</b> | Infrastructura de cercetare la nivel european            | MECC<br>ANCD                                                                       | 2018-2020     | Foaia de parcurs elaborată.                                                                                                                                                                        |
| <b>3</b>  | Locuri de muncă accesibile pentru cercetători            | MECC<br>ANCD<br>organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării | 2019-2021     | Program național de motivare pentru cariera științifică elaborat și pus în aplicare; evaluarea intermediară realizată.                                                                             |
| <b>4</b>  | Egalitatea de gender în cercetare                        | Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării MECC<br>ANCD    | 2019-2021     | Plan de acțiuni privind egalitatea gender în CDI elaborat.                                                                                                                                         |
| <b>5</b>  | Circulația optimală, accesul și transferul cunoștințelor | MECC<br>ANCD                                                                       | 2019-2021     | PNCI elaborat; obiective identificate.                                                                                                                                                             |
| <b>6</b>  | Cooperarea internațională                                | MECC<br>ANCD                                                                       | 2019-2021     | Planul de acțiuni privind internaționalizarea sistemului național de cercetare și inovare elaborat și pus în aplicare de către organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării. |

Procesul de monitorizare constă în examinarea și analiza regulată a contextului, a resurselor angajate și utilizate, a rezultatelor înregistrate și a intervențiilor realizate pe parcursul implementării FNPISEC și a instrumentelor de implementare a acesteia. Monitorizarea

furnizează informații actualizate cu privire la realizarea indicatorilor și la progresul intervențiilor față de obiectivele stabilite în faza de planificare strategică/ programare și se efectuează în baza raportării de către entitățile responsabile.

Procesul de raportare va fi asigurat printr-o platformă on-line de raportare elaborată și menținută de MECC. Instituțiile responsabile vor include pe platformă informația privind gradul de realizare a acțiunilor în măsura în care acestea se realizează conform indicatorilor și termenilor stabiliți în Planul de acțiuni. Completarea platformei se va realiza conform ghidului de completare. Ulterior, MECC, va asigura sistematizarea informației furnizată de instituțiile responsabile și va genera rapoarte semestriale și anuale cu publicarea lor pe pagina web a MECC.